אלו דברים פרק ששי פסחים סט.

ורבי אליעזר. אמר לך האי לאו קל וחומר הוא דשבות מצוה עדיפא משבות דרשות הלכך יום טוב דשמחתו רשות גזרו על שבות שלה אבל שבת דדמיא מלאכה שבו משום מצוה היא לא גזרו מכמיס כה על השבות לדחות את המצוה: **שלאחר שחיטה.** מימות קרביו ואע"ג דאיתעביד ליה צורך גבוה: **לא ידחו כו'.** בתמיה למיעבד צורכי גבוה: **דמה לי.** כלומר דין הוא כן ומה לי לחמוה שהרי דחתה שחיטה ובר את שבת בחולה הלכך הואיל וניתנה לדחות בבר לא גזרו בה שוב על שבות הצריך: **בריש.** אמר ליה האי טעמא שמא ימצא זבח פסול: **ופריכי.** ואמר ליה א"כ משחט נמי לא נשחוט: **בשחיטה השבתני.** דבר שחוק וגיחוך שחמרת לו חילוף ומה אם הזאה שהיא שבות אינה דוחה שחיטה לא כל שכן שלא תדחה ונאת לעקור את מה שכתוב בו במועדו ויודע היים שאין זה ק"ו: **אל תכפירני.** אל תכפור בדבר שלימדתני הזאה אע"פ שהיא שבות אינה דוחה ולכך דנמי קל וחומר זה לפנין אע"פ שאינו[1] כדאי אלא כדי שתעשה אל לבך אחרי שבא זה לדון שחיטה מהזאה מכלל דהזאה פשיטא ליה דלא דחיא מתוך כך תזכור מה שלימדתני דלא דחיא ותחזור בך ממה שאתה אומר ועליה אני דן: **בשעת הדין.** בשעה זו שאנו דנין עליה: **ומאחר דאגמריה.** ר' אליעזר גופיה דלא דחיא מאי טעמא פריך ואמר עליה אני דן: **הואיל דתרומה.** הכא להזות עליו ליטהר כדי לאכול תרומה אגמריה דלא דחיא שבת דהא הפרשת תרומה גופא לא דחיא שבת: **הואיל טמא מת כו'.** אלמא דבהזאת פסח השיבו וקאמר אינה דוחה שבת אלמא דאגמריה ר' אליעזר דאינה דוחה מדפשיטא ליה כולי האי: **אלא ודאי הואיל פסח אגמריה.** ומאי גזירה שבות איכא בהזאה גזירה שמא יעבירנה בידו וכשהיה דן עליה עם ר' עקיבא שבת דבר זה מלמודו והכי נמי אמרינן בע"ז בפרק כל הנלמים (דף מו:) ר' אליעזר גמריה מיעקר ליה ואמר ר' עקיבא לאדכוריה גמריה: **דוחין את השבת.** אפי' מלאכה גמורה במס' שבת (דף קל.): **היכא דגברא חזי.** כגון להניח אחמל למילה דרך רשות הרבים שבבר המיעוק רחוי למול אבל היכא דגברא לא חזי כגון האי טמא לא דחיא מיוכח עליה ואין אלו מבשירי מצוה: **אמר רבה לדברי רבי אליעזר.** דאמר כל היכא דגברא לא חזי ליכא מיוכח עליה: **קטן בריא.** דבלאו דחילה דחוי למול: **מחמין לו חמין.** בשבת קודם מילה: **להברותו.** להיות בריא וחזק: **קטן חולה.** שכל זמן שלא ירחצוהו בחמין לא ירפא למול ואם ירחצוהו ירפא למילה: **הכל אצל מילה חולין הן.** כל זמן שלא נרחצו בחמין ואפילו לרבי אליעזר צריך להיות לו מחמי חמין מערב שבת: **איסיביה אביי ערל.** גדול שלא מל ערב הפסח: **ענוש כרת.** בשביל שהיה רחוי לתקן מו' שעות מזמן דשחיטת הפסח ולמעלה ולא ניתקן ולא דמי לטמא דהיכא בדבר דחוקה שאין יכולין לתקן בתוכן שם שעות ומיקמי הכי לא רמיא מיוכח עלייהו. אלמא אע"ג דלא חזיא רמיא מלוה עליה היכא דאפשר לתיקון והזאה נמי תדחה רמיא עליה ליתקן לכך. ואי קשיא הא דקיימא לן (לקמן דף נב.) הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר ולריך הזאה שלשי ושביעי ואפילו מל אינו רחוי הא מוקמינן להיא בערל נכרי שנתגייר בפרק האשה[2]: הכי גרסינן **אמר רבה קסבר ר' אליעזר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ:** וכל

אם דחו מבשירי מצוה שלאחר שחיטה[6] השבת בו'. פי' בקונטרס מימות קרביו ומימה לר"י מה ראיה מיימי דילמא שאני התם משום דלא אפשר למיעבד מאתמול ונראה לר"י דמבשירי מצוה שלאחר שחיטה דקאמר היינו הקטר חלבים דאפשר להמתין עד הלילה ודחי שבת וכן יש בירושלמי דקא אמר ר' אליעזר אימורי ליבור יוכיחו אע"פ שאפשר להמתין למוצאי שבת מה לי מבשירין שלאחר שחיטה כו' והא דפריך משחט נמי לא לשחוט אע"ג דשחיטה לא אפשר מ"מ פריך משום שבבר הוכיח שאין חילוק בין אפשר ללא אפשר מדשרינן הקטר חלבים:

הזאה דתרומה אגמריה. ואית לן למימר דר' אליעזר ס"ל סבור דבהזאה דפסח קאמר ר"ע ולבך היה משיב ועליה אני דן בהאה מוחמת דהשתא סבירא לן דהזאה דפסח דחיא שבת וקאמר ליה ר"ע (ב) זה חילוף שהיה סבור שר' אליעזר היה עוסה כמה שלמדו דאינה דוחה:

דתרומה גופה לא דחיא שבת. ות"ת מילף דתידמי שבת מכל הנהו וי"ל משום דיכול לקיים מצות אכילת תרומה אמר הש"ס: **שמא** יעבירנה **ארבע אמות.** ות"ת ואמאי מייתינן להני הלא נוטלת מי חטאת טמא[7] ויחזור ויטמא את המים ויש לומר דמעביר בכלי אבנים ובכלי גלליים דלא מקבלי טומאה:

קטן בריא מחמין בו' דהא חזי. דווקא לר' אליעזר יש חילוק בין חזי ללא חזי אבל ר' עקיבא אינו מחלק כלל דהא קאמר בחמתי הזאה תוכיח: **לא** שנא חלש ולא שנא בריא אין מחמין לו חמין בו'. וכי אמר רבי אליעזר דמבשירי מילה דחו שבת ה"מ היכא שהוחמו חמין מערב שבת לחזי:

מדקמהדר אטמא שרץ קסבר אין שוחטין בו'. מכל מקום מייב הוא כרת לפי שהיה יכול לבטול ואז היו שוחטין וזורקין עליו כדאמר לקמן שוחטין וזורקין על בטול יום דשמשה ממילה ערבה: **שוחטין** וזורקין בו'. ות"ת אי שוחטו' וזורקי' על טמא שרץ אמאי כתב רחמנא טמא אינו עושה פסח פשיטא דהא כתיב אים לפי אכלו לעכב דבעינן גברא דחזי לאכילה כדמוכח בכילד צולין (לקמן עח:) ונראה לרשב"א דאינטריך לאשמעינן דחייב בפסח שני דלא נימא דמיפטר משום דשני משלומין דראשון הוא דחזי בראשון חזי בשני דלא חזי בראשון לא חזי בשני כדאמר לקמן גבי חגיגה בכילד צולין (לקמן פ.) אי נמי אינטריך למימרא דליבור עבדי בטומאה כדדרשינן אים כי יהיה טמא אים נדחה ואין ליבור נדחין:

אחילת

ור' אליעזר שבות דמצוה עדיף ליה תניא [6]אמר רבי אליעזר ומה לי אם דחו מבשירי מצוה שלאחר שחיטה את השבת דאיתעביד ליה מצוה לא ידחו מבשירי מצוה שלפני שחיטה את השבת אמר לו ר' עקיבא דמה לי אם דחו מבשירי מצוה שלאחר שחיטה את השבת שהרי דחתה שחיטה את השבת תאמר ידחו מבשירי מצוה שלפני שחיטה את השבת שלא דחתה שחיטה את השבת דבר אחר שמא ימצא זבח פסול ונמצא מחלל את השבת למפרע אי הכי משחט נמי לא נשחוט שמא ימצא זבח פסול ונמצא מחלל את השבת למפרע אלא הא אמר ליה ברישא ופריכה והדר א"ל הך דמה לי אם דחו: השיב ר"ע ואמר הזאה תוכיח וכו': תניא אמר לו ר' אליעזר עקיבא בשחיטה השבתני בשחיטה תהא מיתתו אמר לו ר' [7]אל תכפירני בשעת הדין כך מקובלני ממך [8]הזאה שבות היא ואינה דוחה את השבת וכי מאחר דהוא אגמרי' מאי טעמא קא הדר ביה אמר עולא רבי אליעזר כי אגמריה הזאה דתרומה אגמריה דתרומה גופה לא דחיא שבת ר"ע נמי כי אותביה הזאה דתרומה אותביה שהיא מצוה והיא משום שבות והוא סבר הזאה דפסח קא מותיב ליה מתיב רבה השיב ר"ע ואמר הזאת טמא מת תוכיח שחל שביעי שלו להיות בשבת ובערב הפסח שהיא מצוה והיא משום שבות ואינה דוחה את השבת אלא וודאי הזאה דפסח אגמריה וכי מאחר דאגמריה מ"ט קא פריך ליה ר' אליעזר ר' אליעזר גמריה איתעקר ליה ואתא ר"ע לאדכורי גמריה ונימא לי' בהדיה סבר לאו אורח ארעא והזאה מאי טעמא לא דחיא שבת מכדי טלטולי בעלמא הוא תדחי שבת משום פסח [9]אמר רבה גזירה שמא יטלנה ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים ולר' אליעזר ניעבורי' דהא א"ר אליעזר מכשירי מצוה דוחין את השבת אמרי הני מילי היכא דגברא גופיה חזי ורמי חיובא עליה אבל הכא דגברא גופיה לא חזי לא רמי חיובא עליה אמר רבה לדברי ר' אליעזר קטן בריא מחמין לו חמין להברותו ולמולו בשבת דהא חזי ליה קטן חולה אין מחמין לו חמין להברותו ולמולו דהא לא חזי ליה אמר רבא ואי בריא הוא למה ליה חמין להברותו אלא אמר רבא הכל חולין הן אצל מילה אחד קטן בריא ואחד קטן חולה אין מחמין לו חמין להברותו ולמולו בשבת דהא לא חזי איתיביה אביי [10]בערל שלא מל ענוש כרת דברי רבי אליעזר והא הכא דגברא גופיה לא חזי וקתני ענוש כרת אלמא רמי חיובא עליה אמר רבה קסבר רבי אליעזר [11]אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ וכל

פסח ענוש כרת דברי ר' אליעזר והא ערל לא חזי דכתיב וכל ערל לא יאכל בו ואע"ג דלא חזי אכל בו קתני ענוש כרת אלמא איכא חיובא עליה אפי' בזמן דלא חזי כל היכא דיכול לתקונה נפשיה ולמעבד פסחא. **תפריך רבא קסבר ר' אליעזר** אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, וטמא מת שחל שביעי שלו להיות בערב פסח בטמא שרץ הוא ואין שוחטין עליו,

מסורת הש"ס

[1] [תוספתא רפ"ה], [2] ע"ז דף מו:, [3] סוכה דף מב: ר"ה דף כט:, [4] מגילה דף ד: [בילה דף ח:], [5] [לקמן דף לד:], [6] לקמן פ: [פא.], [7] לב. לג: זבחים כב:], [8] [לקמן לב.], [9] מכלל שיין לע"ב.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אם דחו וכו' שלאחר שחיטה את השבת. (ב) שם ד"ה הזאה וכו' וקאמר ליה ר"ע אז חילוף:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שמא. ויחזור וישמא. עין פרק ו' מ"ו דפרה ומומים דף ק"ה תד"ה מטומר:

רבינו חננאל

תניא אמר ר' אליעזר ומה אם דחו מבשירי מצוה של אחר שחיטה כגון מיחני קרביו והקטרת אימוריו את השבת שכבר נעשת המצוה, לא ידחו מבשירי מצוה שלפני שחיטה כגון חתיכת יבלתו וכיוצא בה שעדיין לא נעשת המצוה. אמר ר' (יהושע) [עקיבא] מבשירי מצוה דלאחר (שבת) [שחיטה] דחו שבת שכבר נדחית השבת בשחיטה הפסח, תאמר במבשירי מצוה שלפני השחיטה שלא נדחה השבת עדיין. ד"א שמא ימצא זבח פסול ונמצא אותם מבשירין שעשה מקודם כי בחלול שבת היו שנתברר כי לא היתה מצוה ראויה. ופריך רבי אליעזר אי הכי שחיטה נמי נימא הכי לא נשחוט שמא ימצא הזבח טרפה ונמצאת השחיטה באיסור ולא מצא ר' (יהושע) [ר"ע] תשובה. יש מי שאומר זאת התשובה השיב רבי (יהושע) [ר"ע] ברישא ונתפרכה, ואח"כ השיב התשובה הראשונה, מה לידחו מבשירי מצוה דלאחר שחיטה את השבת וכו' שאין בה פירכא. ירושלמי שלש עשרה שנה היה למד תורה ר' עקיבא לפני ר' אליעזר ולא היה משיב לו כלום [1]חזו תחלת תשובותיו שהשיב לו, אמר לו ר' יהושע הלא זה העם אשר מאסת בו צא נא הלחם בו עתה.

מתני' השיב ר"ע הזאה תוכיח שהיא משום מצוה והיא משום שבות כו', אמר ר' אליעזר ועליה אני דן כו', אמר לו הבא לי מועד לאלו כמועד לשחיטה. **תניא** אמר לו ר' אליעזר עקיבא בשחיטה השבתני בשחיטה תהא מיתתי אמר לו אל תכפירני בשעת הדין. כלומר אל תחשדני בכופר על מה שלמדתני, אתה למדתני הזאה שבות ואינה דוחה את השבת. אמר עולא ר' אליעזר הזאה דתרומה למדו, כלומר אם היה בהן טמא מת שחל שביעי שלו להיות בשבת אין מזין עליו בשבת לאכול בתרומה לערב, ומותיב ר' עקיבא מהזאה דתרומה להזאה דפסח. ופריך ר' אליעזר אימר דאמרינן הזאה דפסח דחיא שבת דהא פסח עצמו דוחה שבת, תאמר בהזאה דתרומה שאין תרומה עצמה דוחה שבת. והביא רבה ברייתא מפורשת דר' עקיבא מהזאה דפסח מותיב ודחה דברי עולא. **ואוקימנא** לעולם רבי אליעזר לימד לר' עקיבא כי הזאה כדי לטהרו לעשות הפסח אינה דוחה שבת וכאשר

[1] [כנה כיוצאלמי לפניו כלון הנו' חו' כיה תחלת תשובתו הראשונה לפני ר' אליעזר אמר לו ר' יהושע הלא זה העם וכו'].

עין משפט נר מצוה

שבת הלכה ח [ופ"ו מהל' קרבן פסח הל"ו]: **יט ב** מיי' פ"ה מהל' ק"פ הלכה ד:

מוסף רש"י

אל תכפירני בשעת הדין. כשאמר לו ר"ע הבא לי מועד לאלו כמועד לשחיטה, כעס ר"ח ואמר לו עקיבא בשחיטה השבתני בשחיטה תהא מיתתן, ואמר לו ר"ע אל תכפירני בשעת דין זה שאני חולקן ודנין זה כנגד זה ואל תכחד דברי דאמרינן הכול הכול מה שלמדתני הזאה שבות כו' (ע"ז מו: וע"ש עוד). **ויעבירנה ארבע אמות** ברשות הרבים. הוא הדין דמלי למימר ויילוף מהכ"ר לה"ר, אלא שבריר מקומות ועניינים אמרינן יש לחוש להעברת אכנע אמות ואין לחוש להזאה, כגון אם היה מונח בכרמלית או בקרקע אי בגיתה, דאין כאן איסור הזאה דאורייתא ויש כאן איסור העברה בר"ה, אי הנעיבו על מנת ליטלו ולא להוליאו ומתלי לאוליאו פטור משום הזאה אם לא עמד לחוש ביניתיים, כדאמרינן בסמ' שבת (ה: סוכה מג.). **אין שוחטין** וזורקין על טמא שרץ. אין שוחטין חוזקין את הפסח על יחיד טמא שרץ, ונמצא לפסח שני, ואף על גב דיכול לבטול ולאכול לערב, דאיכא מ"ד דס"ל הכי, אילף לה מאיש אים כי יהיה טמא לנפש, ואפילו אל שביעי שלו ערב הפסח כשמטמא דהוה ליה כטומאת שרץ, שאינו מטוהר אלא טבילה והזאה ויכול ליעבר כדי לאכול הפסח בלילה והכי משמע קרא דכתיב ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא, דמשמע הא למחר יכולין לעשותו (זבחים כב: וש"מ).

רבינו חננאל (המשך)

קבל רבי אליעזר השמועה כך מפרה לר' עקיבא. ועכשיו שדחה ר' אליעזר ואתא רבי עקיבא בעקיפין כדי שיזכור ר' אליעזר מתוך דברי ר' עקיבא גמרא שלו לפי שאין דרך תלמיד חכם לומר לרבו בפרהסיא שכחת מה שלמדתני. ולר' אליעזר הזאה שלטול בעלמא הוא אמאי לא דחיא שבת. אמר רבה גזירה שמא יעבירנה ד' אמות ברשות הרבים. ויעבירה דהא שמעינן ליה לר' אליעזר דאמר מבשירי מצוה כגון הרכבתו והבאתו חוץ לתחום דחו שבת. ופרקינן היכא שרי ר' אליעזר מבשירי מצוה היכא דגברא חזי, האי טמא הוא ולית עליה חיובא האידנא, לפיכך לא איידא אפי' טלטול. אמר רבה קטן בריא מחממין לו חמין להברותו ולמולו בשבת דהא חזי, אבל קטן חולה אין מחמין לו חמין למולו בשבת דהא לא חזי. ודחי רבא אי בריא הוא חמין למה ליה אלא לא שנא בריא ולא שנא חולה אין מחמין לו חמין דהכל אצל מילה חולין הן ולא חזי. ומותיב אביי עלה ערל שלא מל ועשה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com